Euroopan parlamentti
2024-2029

Kalatalousvaliokunta

2025/2054(INI)

24.9.2025

MIETINTÖLUONNOS

valtameridiplomatian roolista EU:n kalastuksen ja vesiviljelyn kilpailukyvyn kannalta
(2025/2054(INI))

Kalatalousvaliokunta

Esittelijä: Željana Zovko

PR_INI

SISÄLTÖ

Sivu

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS 3

PERUSTELUT 8

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

valtameridiplomatian roolista EU:n kalastuksen ja vesiviljelyn kilpailukyvyn kannalta

(2025/2054(INI))

Euroopan parlamentti, joka

– ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 43 artiklan,

– ottaa huomioon 10. joulukuuta 1982 tehdyn YK:n merioikeusyleissopimuksen,

– ottaa huomioon EU:n yhteisen kalastuspolitiikan ja sen ulkoisen ulottuvuuden,

– ottaa huomioon 5. kesäkuuta 2025 annetun komission tiedonannon ”Eurooppalainen valtamerisopimus” (COM(2025)0281) ja 24. kesäkuuta 2022 annetun komission ja unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan yhteisen tiedonannon ”Kestävä tulevaisuus siniselle planeetalle - yhteinen tiedonanto EU:n kansainvälisen valtamerten hallinnoinnin ohjelmasta” (JOIN(2022)0028), jossa asetetaan neljä keskeistä prioriteettia: lujitetaan maailmanlaajuista valtamerten hallinnointia, tehdään valtameristä ympäristön kannalta kestäviä vuoteen 2030 mennessä, parannetaan valtamerten turvallisuutta ja edistetään valtameritutkimusta ja valtameriä koskevaa tietämystä,

– ottaa huomioon aiemmat päätöslauselmansa valtamerten hallinnoinnista, kalastuksesta ja sinisestä taloudesta,

– ottaa huomioon työjärjestyksen 55 artiklan,

– ottaa huomioon kalatalousvaliokunnan mietinnön (A10-0000/2025),

A. toteaa, että valtameret ja meret kattavat 71 prosenttia maapallon pinta-alasta ja yli 65 prosenttia EU:n pinta-alasta; ottaa huomioon, että EU:n valvonnassa on maailman suurin yhteinen merialue, johon kuuluu 25 miljoonaa neliökilometriä talousvyöhykkeitä ja yli 70 000 kilometriä rantaviivaa, ja että EU:n kansalaista 40 prosenttia asuu 50 kilometrin säteellä merestä;

B. toteaa, että EU:n kalastuslaivastoon kuuluu noin 69 000 alusta ja se on konkreettinen osoitus EU:n läsnäolosta merialueilla ja yksi maailman kestävimmistä ja tiukimmin säännellyistä kalastuslaivastoista, mutta sitä uhkaavat supistuvat kiintiöt, korkeat toimintakustannukset, raskas sääntely ja epäreilu kilpailu EU:n ulkopuolista maista, joiden normisto on heikompaa;

C. toteaa, että 70 prosenttia EU:ssa kulutetuista kala- ja äyriäistuotteista on tuontitavaraa, mistä seuraa strateginen riippuvuus, omavaraisuuden heikkenemistä ja toimialan altistumista epäoikeudenmukaisille käytännöille;

D. ottaa huomioon, että EU on jäsenenä 18 alueellisessa kalastuksenhoitojärjestössä ja sillä on tärkeä rooli, kun käydään monenvälisiä neuvotteluja kalastuksenhoitoa ja merten suojelukäytäntöjä koskevista säännöistä ja pannaan niitä täytäntöön;

E. ottaa huomioon, että meren happamoituminen ja roskaantuminen, elinympäristöjen heikkeneminen ja ilmastonmuutos uhkaavat merten biologista monimuotoisuutta ja toisaalta laiton, ilmoittamaton ja sääntelemätön kalastus (LIS-kalastus) ja varjolaivastot uhkaavat EU:n biologista monimuotoisuutta ja kalastusalaa ja vääristävät kilpailua;

F. toteaa, että brexit monimutkaisti EU:n kalastuksenhoitoa entisestään Koillis-Atlantilla, koska se vaikutti kiintiöiden jakamiseen, pääsyyn kalastusalueille ja kaupan dynamiikkaan;

Valtameridiplomatian lujittaminen

1. korostaa, että EU:lla on ainutlaatuinen mahdollisuus toimia maailmanlaajuisen valtamerten hallinnoinnin johtoasemassa ja että tämä johtuu sen merialueiden koosta, taloudellisesta painoarvosta ja johtoasemasta lainsäädännön ja sääntelyn alalla; muistuttaa, että EU:n talousvyöhyke on maailman suurin ja unioni osallistuu jo meriluonnonvarojen turvaamiseen tuleville sukupolville;

2. kehottaa sisällyttämään valtameridiplomatian osaksi EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jotta voidaan puolustaa sääntöpohjaista merten järjestystä, varmistaa meriluonnonvarojen kestävä käyttö, edistää EU:n normeja ja torjua LIS-kalastusta ja varjolaivastoja, merirosvousta ja vihamielisiä tai väkivaltaisia toimia, jotka kohdistuvat unionin kalastusaluksiin ja EU:n infrastruktuuriin, erityisesti merenalaiseen infrastruktuuriin, käyttämällä erityistoimia, esimerkiksi merivoimien operaatioita;

3. suhtautuu myönteisesti eurooppalaiseen valtamerisopimukseen, koska se on yhdennetty strategia, jossa yhdistyvät merialueiden turvallisuus, kaupan suojatoimet, ympäristövastuu ja diplomatia; korostaa, että EU voi pitää kauppareitit turvallisina ja luotettavina ja vahvistaa siten uskottavuuttaan ja johtoasemaansa maailmanlaajuisessa sääntöpohjaisessa järjestyksessä, kun se yhdistää merivoimien toiminnan, infrastruktuurin valvonnan, vakuutukset ja markkinoiden vakauttamistoimenpiteet, tehostetun kyberpuolustuksen ja päättäväisen oikeudellisen täytäntöönpanon;

4. suhtautuu myönteisesti uuteen Välimeren sopimukseen, koska se on lippulaiva-aloite, jonka tarkoitus on vahvistaa alueen rauhaa, vakautta ja vaurautta; pyytää komissiota asettamaan etusijalle tämän sopimuksen täytäntöönpanon tiiviissä yhteistyössä Välimeren unionin ja muiden alueellisten elinten kanssa sekä hyödyntämään aiemmista vastaavista aloitteista saatua kokemusta ja parhaita käytäntöjä, jotta voidaan varmistaa konkreettiset hyödyt rannikkoyhteisöille, ekosysteemeille ja taloudelliselle selviytymiskyvylle koko merialueella;

5. pyytää komissiota hyödyntämään vahvaa valtameridiplomatiaa strategisena välineenä kaikin tavoin, jotta voidaan edistää yhteisiä tavoitteita alueellisten kalastuksenhoitojärjestöjen ja kestävää kalastusta koskevien kumppanuussopimusten kautta ja keskittyä erityisesti aidosti tasapuolisten toimintaedellytysten ja oikeudenmukaisen kilpailun varmistamiseen EU:n kalastajien ja kolmansien maiden kalastajien välillä; pitää olennaisen tärkeänä, että EU pitää yllä kalastuslaivastoa, joka

kykenee hyödyntämään uusia kalastusmahdollisuuksia, jotka avautuvat kestävää kalastusta koskevien kumppanuussopimusten soveltamisalan laajentamisen kautta;

6. kannattaa meri- ja kriittisen infrastruktuurin turvallisuussäännösten lisäämistä EU:n kauppasopimusten ja kumppanuuksien ehdoiksi, koska näin voidaan varmistaa, että merellisestä turvallisuudesta tulee ydinosa EU:n Global Gateway -strategiaa ja EU:n ulkosuhteiden taloudellista ja diplomaattista asialistaa;

7. panee tyytyväisenä merkille komission 24. kesäkuuta 2022 antaman yhteisen tiedonannon EU:n kansainvälisen valtamerten hallinnoinnin ohjelmasta sekä komission vastikään antaman hyväksynnän eurooppalaiselle valtamerisopimukselle, jonka tueksi osoitettiin miljardin euron rahoitus turvaamaan merten biologista monimuotoisuutta ja vahvistamaan kestävän sinisen talouden kehitystä; suhtautuu myönteisesti eurooppalaisen valtamerisopimuksen sisällyttämiseen EU:n kilpailukykykompassiin, koska se on strateginen tekijä EU:n pitkän aikavälin kasvulle;

8. kehottaa EU:ta tukemaan sidosryhmiä perustettaessa Euroopan meriasioiden teollista allianssia, jossa yhdistetään kalastus- ja vesiviljelyala, laivanrakennus, strategiset investoinnit ja teknologia ja otetaan huomioon kaikkien merialojen keskinäiset riippuvuussuhteet, kun kyse on kilpailukyvystä, työllisyydestä, vihreästä ja digitaalisesta siirtymästä ja meriluonnonvarojen kestävästä käytöstä;

9. kehottaa Euroopan ulkosuhdehallintoa lisäämään huomattavasti investointeja Euroopan diplomaattien koulutukseen valtameriin liittyvissä asioissa ja painottamaan erityisesti meriasioiden ja valtamerten hallinnoinnin asiantuntemuksen vahvistamista Euroopan unionin edustustoissa ja operaatioissa EU:n ulkopuolisissa maissa, erityisesti rannikkovaltioissa; kehottaa Euroopan ulkosuhdehallintoa osallistumaan eurooppalaisen valtamerisopimuksen strategisen merkityksen edistämiseen;

Kalastus- ja vesiviljelyalan kilpailukyky

10. korostaa tarvetta keventää hallinnollista taakkaa ja nopeuttaa menettelyjä, jotka liittyvät elintarviketurvaa parantaviin hankkeisiin; kehottaa yksinkertaistamaan pääsyä maa- ja rannikkoalueille yhteistyössä Euroopan investointipankin ja paikallisviranomaisten kanssa, koska nämä ovat keskeisiä toimia vesiviljelyalan kestävyyden ja kilpailukyvyn säilyttämisessä;

11. kehottaa komissiota arvioimaan perusteellisesti sellaisia rakenteellisia tekijöitä ja suuntauksia, jotka vaikuttavat kalastusalan kestävyyteen ja kannattavuuteen pitkällä aikavälillä;

12. kehottaa toteuttamaan kohdennettuja toimenpiteitä, joilla turvataan sukupolvenvaihdokset ja lisätään kalastusalan työurien houkuttelevuutta investoimalla nykyaikaisiin, turvallisiin ja digitalisoituihin kalastuslaivastoihin, koulutusohjelmiin, tautien ehkäisyyn tarkoitettuihin aloitteisiin ja työolojen kehittämiseen; kehottaa komissiota ja jäsenvaltioita hyödyntämään EU:n uutta tullivirastoa satamien ja tullitarkastusten kehittämisessä, suojelemaan kalastajia huumeiden ja ihmisten salakuljettajilta ja vahvistamaan merestä saatujen tuontituotteiden jäljitettävyyttä;

13. kehottaa osoittamaan tukea kalastuslaivastojen uudistamiselle syrjäisimmillä alueilla, jotta voidaan turvata niiden kalastusalan tulevaisuus, ja kehottaa ajattelemaan tätä panostuksena kestävään paikalliskehitykseen; pyytää komissiota varmistamaan, että syrjäisimmillä alueilla on erityinen rooli naapurimaiden tai -alueiden kanssa tehtävissä EU:n kestävää kalastusta koskevissa kumppanuussopimuksissa, esimerkiksi infrastruktuurin, laivaston tai alakohtaisen tuen muodossa;

14. kehottaa komissiota edistämään kuluttajien tietoisuutta ja tukemaan avoimuuden ja jäljitettävyyden lisäämistä koskevaa kysyntää sekä varmistamaan kala- ja äyriäistuotteiden alkuperää, laatua ja kestävyyttä koskevat yksityiskohtaiset tiedot; korostaa tarvetta kehittää markkinoiden normeja niin, että taataan tasapuoliset toimintaedellytykset kala- ja äyriäistuotteille ja muille merestä saataville EU:n tuontituotteille ja varmistetaan, että ne täyttävät vertailukelpoiset ympäristö- ja kestävyyskriteerit;

15. kehottaa poistamaan yhteisen kalastuspolitiikan sääntelyesteet välittömästi, sikäli kun ne haittaavat vähähiilistämistoimia ja laivastojen uudistamista, ja kiinnittämään erityishuomiota syrjäisimpien alueiden kalastuslaivastojen tarpeisiin;

Johtoasema ympäristön ja tieteen aloilla

16. suhtautuu myönteisesti siihen, että EU:lla on johtoasema maailmanlaajuisessa valtamerten hallinnoinnissa erityisesti siten, että se on mukana perustamassa 52 maan korkean tavoitetason ryhmää, joka käsittelee merten biologista monimuotoisuutta kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla; kehottaa pikimmiten ratifioimaan ja panemaan täytäntöön YK:n merioikeusyleissopimuksen alaisen merten biologisen monimuotoisuuden suojelua ja kestävää käyttöä kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisilla alueilla koskevan sopimuksen, jotta voidaan varmistaa aavan meren tehokas suojelu ja kestävä hallinnointi;

17. pyytää komissiota ja jäsenvaltioita edistämään syvänmeren kaivostoiminnan kansainvälistä keskeyttämistä myös kansainvälisen merenpohjajärjestön kautta, kunnes perustavanlaatuinen tieteellinen tutkimus on osoittanut, että tällaiset toimet voidaan toteuttaa köyhdyttämättä biodiversiteettiä ja heikentämättä ekosysteemejä; kehottaa kaikkia maita soveltamaan ennalta varautumisen periaatetta ja tukemaan tätä lykkäystä, koska kyseessä on maailmanlaajuiseen ympäristövastuuseen liittyvä asia;

18. kehottaa nimeämään pikaisesti suojeltavia merialueita Etelämantereella, mukaan lukien Weddellinmeri ja Antarktiksen niemimaa; kehottaa komissiota edistämään aktiivisesti näiden merialueiden suojelua osana tasapainoista reagointia muiden maailmanlaajuisten toimijoiden kasvaviin tavoitteisiin näillä alueilla;

19. tukee eurooppalaisen valtamerisopimuksen sitoumusta perustaa yleiseurooppalainen valtamerten havainnointia koskeva aloite, joka on kulmakivi, kun halutaan kehittää käsitystä meriekosysteemeistä ja niiden hallintaa; kehottaa tehostamaan tutkimus- ja innovointiyhteistyötä EU:ssa, jotta voidaan vahvistaa meritieteellisen tutkimuksen yhteistoimintaa ja lujittaa EU:n johtoasemaa oseanografiassa;

Kauppapolitiikka ja maailmanlaajuinen valtamerten hallinta

20. korostaa, että EU on vastuussa johtoaseman säilyttämisestä kansainvälisillä foorumeilla edistämällä monenvälisyyttä, tekemällä yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa ja asettamalla maailmanlaajuiset merten kestävyyttä ja oikeudenmukaista kilpailua koskevat normit;

21. pitää myönteisenä kalastuksen erityiskomitean tekemää päätöstä EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan välisistä pitkän aikavälin järjestelyistä, joilla myönnetään täysimääräinen vastavuoroinen pääsy kalastusvesille 30. kesäkuuta 2038 saakka; pyytää komissiolta päättäväisiä toimia vastustaa yksipuolisia päätöksiä, jotka tosiasiallisesti heikentäisivät EU:n kalastajien pääsyä Yhdistyneen kuningaskunnan vesille;

22. kehottaa EU:ta tehostamaan yhteistyötään Norjan kanssa korkean tason asiantuntijakeskustelussa kalastuksesta ja valtameristä, jotta voidaan tehdä päätökset ratkaisemattomista kysymyksistä ja varmistaa EU:n ja Norjan kalastajille tasapuoliset toimintaedellytykset;

23. pyytää komissiota selkeyttämään sääntelyä kestämättömistä kalastuskäytännöistä, jotka voivat käynnistää EU:n täytäntöönpanotoimenpiteet, mukaan lukien tuontikieltojen kaltaiset kaupan rajoitukset, jotta voidaan vahvistaa EU:n keinoja vastata kestämättömiin käytäntöihin maailmanlaajuisesti;

Talousarvio- ja institutionaaliset toimet

24. huomauttaa painokkaasti, että valtameridiplomatian rahoitusta on lisättävä huomattavasti, erityisesti jotta strateginen kalastusala voidaan säilyttää; panee huolestuneena merkille, että seuraavaa monivuotista rahoituskehystä koskevissa ehdotuksissa osoitetaan kalastus- ja vesiviljelyalalle vain 2 miljardia euroa vuosiksi 2028–2034, mikä on vain kolmannes aiemmasta rahoitustasosta;

25. kehottaa komissiota varmistamaan kalastajille ja sinisen talouden sidosryhmille tehokas ja yksinkertaisempi tapa hyödyntää rahoitusvälineitä, kuten Euroopan kilpailukykyrahastoa, josta tuetaan investointeja kestävään siniseen talouteen, ja EU:n naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välinettä – Globaali Eurooppa, josta tuetaan valtameridiplomatiaa ja LIS-kalastuksen torjuntatoimia, sekä täydentäviä rahoituslähteitä, kuten oikeudenmukaisen siirtymän rahasto, REPowerEU-ohjelma, Horisontti Eurooppa -puiteohjelma ja Euroopan investointipankki;

°

° °

26. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle ja komissiolle.

PERUSTELUT

Euroopan meritalous on sen vaurauden kulmakivi: sininen talous tuottaa vuosittain 250 miljardia euroa bruttoarvonlisäystä, tukee viittä miljoonaa työpaikkaa ja vahvistaa maailmankaupan toimintaa, koska 90 prosenttia kansainvälisen kaupan arvosta ja 80 prosenttia EU:n ulkomaankaupasta kuljetetaan meriteitse ja 99 prosenttia mannertenvälisestä internetliikenteestä siirtyy merikaapeleita pitkin.

Pienimuotoinen kalastus on monien rannikkoyhteisöjen selkäranka, joka tarjoaa elinkeinoja, vaalii perinteitä ja varmistaa elintarviketurvan, mutta sukupolvenvaihdoksien määrä on laskussa, eivätkä alan työolot houkuttele. Erityisesti Välimeren kalastuslaivasto koostuu pääasiassa pienimuotoista kalastusta harjoittavista aluksista – niiden osuus EU:n laivastosta alueella on noin 80 prosenttia. Alueen laivastoa koettelevat monet haasteet, jotka vaikuttavat alan houkuttelevuuteen ja sosioekonomiseen kestävyyteen.

EU:n yksinomaiseen toimivaltaan kuuluva yhteinen kalastuspolitiikka (YKP) on EU:n elintarviketurvan ja ympäristöpolitiikan kulmakivi. Se perustuu ekologiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyyteen, alueelliseen yhteistyöhön ja tieteeseen perustuvaan päätöksentekoon.

EU:lla on maailman suurin talousvyöhyke, ja unioni on mukana turvaamassa meriluonnonvarojaan tuleville sukupolville. EU:lla on siis ainutlaatuiset mahdollisuudet toimia maailmanlaajuisen valtamerten hallinnoinnin johtoasemassa, ja tämän taustalla ovat sen merialueiden koko, taloudellinen painoarvo ja oikeudellinen ja sääntelyllinen johtoasema.

Valtameridiplomatia ei ole enää valinnainen ulkopolitiikan väline vaan strateginen välttämättömyys Euroopan turvallisuuden, kaupan, ympäristön kestävyyden ja talouden häiriönsietokyvyn kannalta. Yhdenmukaista EU:n valtameridiplomatian peruskirjaa olisi käytettävä, kun pyritään vaikuttamaan kauppakumppaneihin, luomaan sitovia kestävyysvelvoitteita, varmistamaan oikeudenmukainen pääsy kalakantoihin ja kehittämään merten suojelualueiden tehokkuutta.

Kalastus ja vesiviljely ovat elintarviketurvan ja maaseudun kehittämisen strategisia voimavaroja. Kalastajien laajempi identiteetti ja rooli meriympäristön säilyttäjinä, ympäristömatkailun edistäjinä ja paikallisen kehityksen aikaansaajina rannikkoyhteisöissä on syytä nostaa esiin. Ympäristötoimenpiteet eivät saa heikentää sosioekonomista elinkelpoisuutta.

Liiallista riippuvuutta kalojen ja äyriäisten tuonnista on vähennettävä omavaraisuutta edistävillä toimintapolitiikoilla ja velvoitettava kolmannet maat noudattamaan yhtäläisiä ympäristö- ja sosiaalinormeja sekä estettävä epäoikeudenmukaista kilpailua. Kalastajien ja muiden merialan sidosryhmien välisen yhteistyön vahvistaminen sellaisilla aloilla kuin merten aluesuunnittelu, uusiutuvan energian käyttöönotto, kalojen ja äyriäisten toimitusketjujen organisointi, kiertotalous ja monipuolistaminen kestävän sinisen talouden puitteissa ovat keskeisiä tekijöitä.

Kalastusalan sidosryhmien ja EU:n toimielinten välinen luottamus on palautettava lisäämällä avoimuutta, arviointia ja osallistumista politiikan kehittämisprosesseihin. Kansainvälinen tieteellinen yhteistyö on olennaisen tärkeää, samoin kuin investointien lisääminen

merentutkimukseen, jotta voidaan vastata maailmanlaajuisiin haasteisiin ja tukea näyttöön perustuvaa päätöksentekoa.

Tiivis yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa on olennaisen tärkeää esimerkiksi National Oceanic and Atmospheric Administrationin (NOAA) kautta, koska transatlanttisten kumppanuuksien merkityksen tunnustaminen valtamerten hallinnossa ja tieteessä on tärkeää. Valitettavasti Yhdysvallat on vetäytynyt useista monenvälisistä järjestöistä, mikä heikentää kollektiivisia toimia.

Yhteistä kalastuspolitiikkaa (YKP) on tuettava riittävällä ja vakaalla rahoituksella, jotta sen tavoitteet voidaan saavuttaa.